

Alcohol & opvoeding

Ouders over alcoholgebruik van kinderen in De Gemeente Hardenberg

Resultaten van een enquête onder ouders in het kader van
het project "Fris over drank"

Mr. dr. R.H.L.M. Bovens
Drs. A. Schuitema
m.m.v. E. Kobus, S. Meines en R. van Rikxoort
Februari 2011

Windesheim

COLOFON

Uitgave

Christelijke Hogeschool Windesheim

Tekst

Rob Bovens, Arnout Schuitema
m.m.v. E. Kobus, S. Meines en R. van Rikxoort

©2009 Christelijke Hogeschool Windesheim
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
Vereelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of
Openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
Mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder
Voorafgaande toestemming van de auteur

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Hoofdstuk 1 Vraagstellingen, opzet en uitvoering van het ouderonderzoek	7
1.1 Vraagstellingen	7
1.2 Opzet	9
1.3 Uitvoering van het onderzoek	9
1.4 Respons	10
Hoofdstuk 2 De belangrijkste onderzoeksresultaten	13
2.1 Het bereik van de interventie	13
2.2 Agendasetting	13
2.3 Sociale norm	14
2.4 Kennis negatieve gevolgen van alcohol	15
2.5 Kennis alcohol in de opvoeding	16
2.6 Kennis ouders over alcoholgebruik van de kinderen	16
2.7 Gedrag ouders in de opvoeding	17
2.8 De resultaten nader bekeken	18
Hoofdstuk 3 Conclusies en aanbevelingen	21
3.1 Conclusies	21
3.2 Aanbevelingen	22
Bijlagen	23
Enquêteresultaten	25
Vragenlijst alcohol	37

Inleiding

Bekend is dat alcoholgebruik in onze maatschappij, ook onder jongeren, breed geaccepteerd is. Kinderen groeien steeds meer op in een omgeving waarin zij dagelijks met alcohol geconfronteerd worden. De gemeente Hardenberg wil het schadelijk alcoholgebruik van jongeren jonger dan 24 jaar terugdringen en het aantal jongeren dat begint met drinken voor hun 16^e jaar verminderen. Daartoe is in 2008 het project “Fris over Drank” gestart, een integrale aanpak waarbij alle relevante partijen worden betrokken. Tevens wordt deelgenomen aan het regionale alcoholmatigingsbeleid ‘Minder Drank Meer Scoren’, wat bevordert dat interventies in regionale samenhang worden uitgevoerd en gemonitord. In 2010 is vanuit het programma Gezonde Slagkracht van ZonMw extra subsidie beschikbaar gesteld voor de komende drie jaar. Een van de voorwaarden van ZonMw was het uitvoeren van evaluaties. Hiertoe heeft de Hogeschool Windesheim een evaluatieplan opgesteld.¹

Het plan bevat onder meer het voorstel periodiek attitudemetingen uit te voeren onder ouders. Wat denken ouders uit de gemeente Hardenberg anno 2010 als het gaat om het thema ‘alcohol en opvoeding’? Welke regels hanteren zij in deze opvoeding ten aanzien van hun kinderen?

Het voorstel is overgenomen door de gemeente Hardenberg en in september is aan de Hogeschool Windesheim gevraagd een telefonische enquête uit te voeren onder Hardenbergse ouders van kinderen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar. Het onderzoek dient gezien te worden als een 0-meting en tevens zullen de resultaten gebruikt kunnen worden om richting te geven aan de invulling van het alcoholbeleid in Hardenberg in de komende jaren.

Binnen het onderzoek is getracht antwoord te geven op de volgende centrale vraagstelling: ‘Wat is de kennis, attitude, waargenomen gedragscontrole en gerapporteerd gedrag van Hardenbergse ouders, als het gaat om alcoholgebruik van hun kinderen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar?’.

In het eerste hoofdstuk van dit onderzoeksrapport wordt ingegaan op de centrale vraagstelling en zal vervolgens de opzet en uitvoering van het onderzoek worden toegelicht. In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste onderzoeksresultaten weergegeven. Dit gaat gepaard met een beperkt aantal nadere analyses die zijn uitgevoerd. In de loop van 2011 zullen nog in het kader van een te schrijven artikel voor een vaktijdschrift uitgebreidere analyses worden uitgevoerd. Hierbij zullen de resultaten van het Hardenbergse onderzoek worden vergeleken met de resultaten van vergelijkbaar onderzoek in een aantal gemeenten elders in Nederland. In het onderhavige rapport is daarop alvast een voorschot genomen door een vergelijking te maken tussen de Hardenbergse resultaten en die in een onderzoek in De Achterhoek.

In hoofdstuk 3 worden conclusies en aanbevelingen gepresenteerd op basis van de momenteel gevonden resultaten.

¹ R.H.L.M. Bovens (2010). Evaluatieplan project “Fris over Drank” Gemeente Hardenberg. Zwolle, Hogeschool Windesheim.

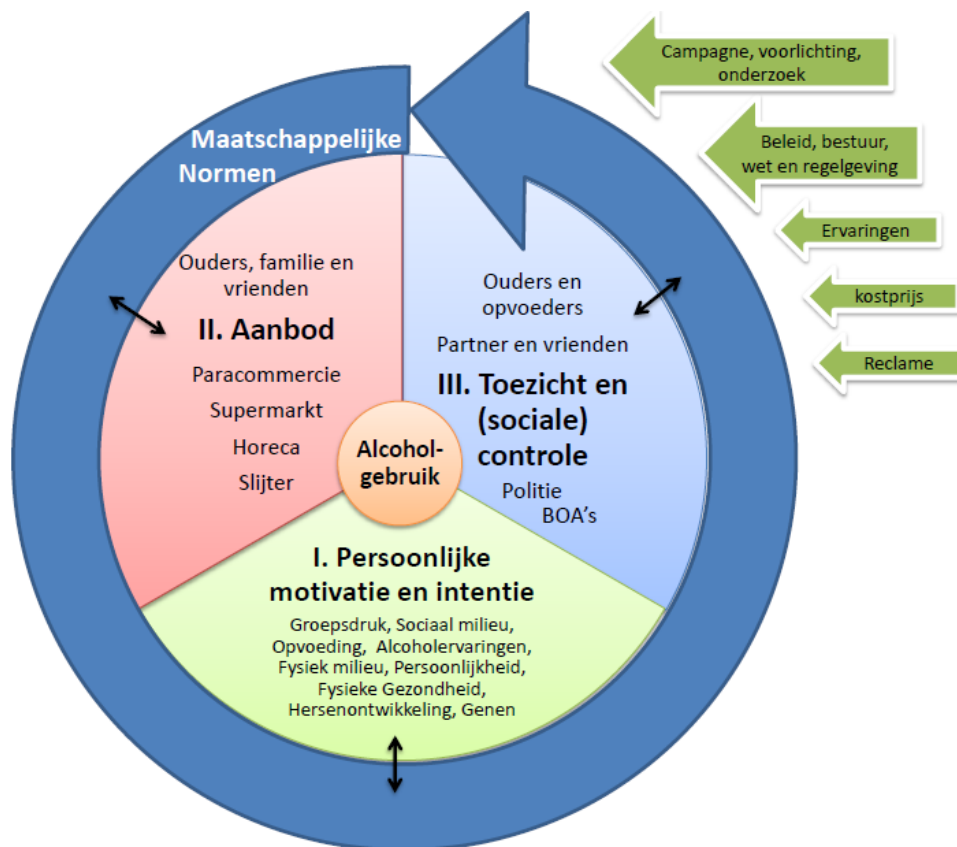
1. Vraagstellingen, opzet en uitvoering van het ouderonderzoek

1.1 Vraagstellingen

Centrale vraagstelling

Uitgangspunt bij een project als “Fris over Drank” is, dat de maatschappij andere normen gaat hanteren ten aanzien van het moment en de mate waarin kinderen (mogen) drinken. Deze normen zijn nl. van invloed op de socialisatie van kinderen (zie in figuur 1 het segment I: Persoonlijke motivatie en intentie); op de mate waarin aan kinderen alcohol wordt aangeboden (segment II); en op de mate waarin de maatschappij bereid is controle uit te oefenen op (beginnend) alcoholgebruik van kinderen (segment III) . Een belangrijke rol binnen alle drie de segmenten is weggelegd voor de ouders: Zij voeden op, bieden aan (zijn overwegend de eersten die verstrekken aan hun kinderen) en zien toe. Hun normen doen er dus toe, beïnvloeding hiervan is cruciaal.

Figuur 1 Determinanten van (overmatig) alcoholgebruik (Bovens, 2010)²

² Bovens, R.H.L.M. (2010). De preventiewerker centraal: een bijdrage aan de ontwikkeling van de verslavingspreventie. Zwolle, Christelijke Hogeschool Windesheim.

Volgens de nieuwste inzichten is de zgn. autoritatieve opvoedingsstijl te prefereren, dat wil zeggen: een opvoedingsstijl waarbij een goed contact bestaat met het kind, een ouder zoveel mogelijk het reilen en zeilen van het kind monitort en hier belangstellend in is en diezelfde ouder duidelijke regels en normen hanteert ten aanzien van grensoverschrijdend gedrag. Maar veel ouders blijken niet op de hoogte te zijn van deze inzichten³. Daarnaast blijkt, dat veel ouders zich onvoldoende bewust zijn van de schadelijke gevolgen van (overmatig) alcoholgebruik voor hun kinderen. Dit komt mede door het gegeven, dat pas de laatste jaren hier meer inzicht in is ontstaan⁴.

Ouders vormen dus een belangrijke doelgroep in het project “Fris over Drank”. Wil het project zicht krijgen op het effect van haar activiteiten, dan is het van belang te weten of bij deze doelgroep een duidelijke ontwikkeling waarneembaar is in bewustzijn, kennis, attitude en opvoedingsstijl. Dit leidt tot de volgende centrale vraagstelling in dit onderzoek:

“Wat zijn de kennis, normen/attitude, gerapporteerd gedrag en opvoedingsstijl van Hardenbergse ouders, als het gaat om alcoholgebruik van hun kinderen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar”.

Kennis: Kennis duidt in dit geval aan in hoeverre ouders kennis hebben van de schadelijke gevolgen van alcohol en in welke mate ouders inzicht hebben in de mate en frequentie van het drinkgedrag onder jongeren.

Normen/attitude: Onder normen wordt verstaan wat ouders zien als norm op het gebied van alcoholgebruik van kinderen en het gedrag in de opvoeding. Onder attitude wordt verstaan op welke wijze zij vorm geven aan deze normen, met andere woorden wat hun houding is ten opzichte van alcoholgebruik onder jongeren.

Deze begrippen zijn samengevoegd in één deelvraag, omdat de onderzoekers van mening zijn dat deze begrippen sterk aan elkaar verwant zijn.

Gerapporteerd gedrag: Met gerapporteerd gedrag wordt het eigen drinkgedrag van ouders bedoeld, maar ook hun gedrag richting hun kinderen met betrekking tot het gebruik van alcohol.

Opvoedingsstijl: Met opvoedingsstijl wordt bedoeld op welke wijze ouders invulling geven aan hun opvoedingstaak met betrekking tot jongeren en alcohol.

Nevenvragen

Naast de centrale vraagstelling geeft het onderzoek gelegenheid een aantal andere beleidsvragen te beantwoorden.

Op de eerste plaats lijkt het belangrijk te weten of er met betrekking tot de diverse elementen van de vraagstelling nog onderscheid bestaat op grond van specifieke

³ Vorst, H. van der (2007). The key to the cellar door. The role of the family in adolescents' alcohol use. Radboud Universiteit Nijmegen.

⁴ Verdurmen J, Abraham M, Planije M, Monshouwer K, Dorselaer Sv, Schulten I, Bevers J, Vollebergh W. (2006). Alcoholgebruik en jongeren onder de 16 jaar. Schadelijke effecten en effectiviteit van alcoholinterventies. Utrecht, Trimbos-instituut.

achtergrondkenmerken van ouders (opleidingsniveau, eigen drinkgedrag) of op grond van de leeftijd van hun kinderen.

En op de tweede plaats is het interessant na te gaan of de ouders de afgelopen jaren iets gemerkt hebben van de projectactiviteiten en/of hier daadwerkelijk mee in aanraking zijn geweest.

1.2 Opzet

Voor het beantwoorden van de vraagstellingen is gebruik gemaakt van een methodiek die sinds 2005 wordt gehanteerd door de GGD Gelre-IJssel, ontworpen in samenwerking met de Universiteit Wageningen⁵ ten behoeve van het alcoholmatigingsproject voor de jeugd in De Achterhoek. De methodiek en ook een belangrijk deel van de gehanteerde meetinstrumenten zijn inmiddels in meerdere regio's in Nederland ingevoerd. De laatste meting in De Achterhoek is in 2010 uitgevoerd, waardoor het mogelijk is in ons rapport al enige vergelijkingen te maken. In de loop van dit jaar zal dit op een uitgebreidere schaal gaan plaatsvinden in de vorm van een artikel, waarbij zo mogelijk ook nog andere regio's betrokken zullen worden.

Bij de gehanteerde methodiek wordt gebruik gemaakt van telefonische interviews met ouders die met behulp van een a-selecte steekproef uit de Gemeentelijke Basis Administratie wordt getrokken. Het gaat om ouders van kinderen in de leeftijd tussen 10 en 18 jaar. De beperking die op het onderzoek rust, is dat zij over een telefoon moeten beschikken. Te verwachten valt, dat het uitvoeren van een dergelijk onderzoek in de toekomst steeds moeilijker zal worden, aangezien steeds minder mensen in Nederland beschikken over een vaste telefoonaansluiting. Ten behoeve van het houden van de interviews is door de GGD Gelre-IJssel een belprotocol opgesteld, dat in de praktijk prima blijkt te voldoen.

1.3 Uitvoering van het onderzoek

Het onderzoeksteam bestond uit drie HBO-Pedagogiekstudenten die in het kader van een afstudeeropdracht een vergelijkbaar schriftelijk onderzoek aan het uitvoeren waren onder ouders in de gemeente Delft (Rianne van Rikxoort, Suzanne Meines en Evelien Kobus) onder begeleiding van de lector verslavingspreventie (Rob Bovens) en een methodoloog, lid van de kenniskring bij het lectoraat en tevens docent aan de SPH van Windesheim (Arnout Schuitema). Een beperkt deel van de interviews is vanwege tijdgebrek uitgevoerd door drie collegastudenten van genoemde pedagogiekstudenten. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode van 12 oktober tot en met 29 oktober 2010. Door de gemeente zelf is een steekproef getrokken van 480 gezinnen uit een totaal aan 3200 Hardenbergse gezinnen met kinderen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar. Vervolgens is door het onderzoeksteam nagegaan welke gezinnen beschikten over een telefoonaansluiting. Uiteindelijk zijn hierbij 324 telefoonnummers gevonden (68%), een hogere score dan verwacht werd (vgl. het laatste onderzoek in De Achterhoek, waarbij 54% over een aansluiting beschikte).

⁵ Miedema, M. (2010). Alcoholmatigingsproject Jeugd in de Achterhoek: Evaluatie van een community-interventie: perceptie van ouders op het alcoholgebruik van tieners. Apeldoorn, GGD Gelre-IJssel.

Voor het registreren van de data is in eerste instantie gebruik gemaakt van het interviewprogramma ThesisTools.

In tegenstelling tot de onderzoeken in De Achterhoek zijn de verkregen data niet in SPSS, maar in Excel verwerkt. Dit had te maken met het kader waarin het onderzoek is uitgevoerd, nl. als nevenactiviteit van de betreffende studenten, die geen ervaring hadden met SPSS. Op zich geen bezwaar, want voor dit onderzoeksrapport is goed te werken met Excel. Alleen voor de latere activiteit, het schrijven van een artikel, kan dit een complicerende factor worden.

Door de methodoloog zijn de studenten getraind in het afnemen van interviews, in het uitvoeren van het belprotocol en in het verwerken van de data in Excel.

Vanuit Windesheim zijn de ouders gebeld tussen 17.00u en 21.00u op werkdagen. Van deze tijdstippen werd afgeweken indien ouders aangaven op een ander tijdstip te willen meewerken. De interviews duurden tussen de 10 en de 20 minuten.

1.4 Respons

Het onderzoeksteam had in het algemeen weinig belpogingen nodig eer men ouders te spreken kreeg, meestal minder dan 3 keer. Van alle 324 beschikbare adressen is uiteindelijk met 255 ouders een gesprek gevoerd (79%). Deze score is vergelijkbaar met de ervaringen in De Achterhoek (bij drie metingen achtereenvolgens 79%, 76% en 76%). Dit geldt ook voor het geslacht van de respondenten: in 33% van de gevallen is gesproken met een vader, 67% van de gesprekken vonden met moeders plaats. De ouders hadden een gemiddelde leeftijd van ruim 45 jaar, ongeveer een jaar jonger dan in de Achterhoek. Het opleidingsniveau van de ouders is gemiddeld iets lager dan in De Achterhoek: 27% heeft een hoog opleidingsniveau (36% in De Achterhoek in 2010), 65% een gemiddeld niveau (57%) en 8% een laag niveau (6%). Gevraagd naar de leeftijd van het oudste inwonende kind is in ons onderzoek 45% van de kinderen jonger dan 16 jaar (vergelijkbaar met de eerste twee onderzoeken in De Achterhoek), in 48% van de gevallen betrof het een jongen (vergelijkbaar). In 97% van de gevallen betreft het een twee-oudergezin (eveneens vergelijkbaar).

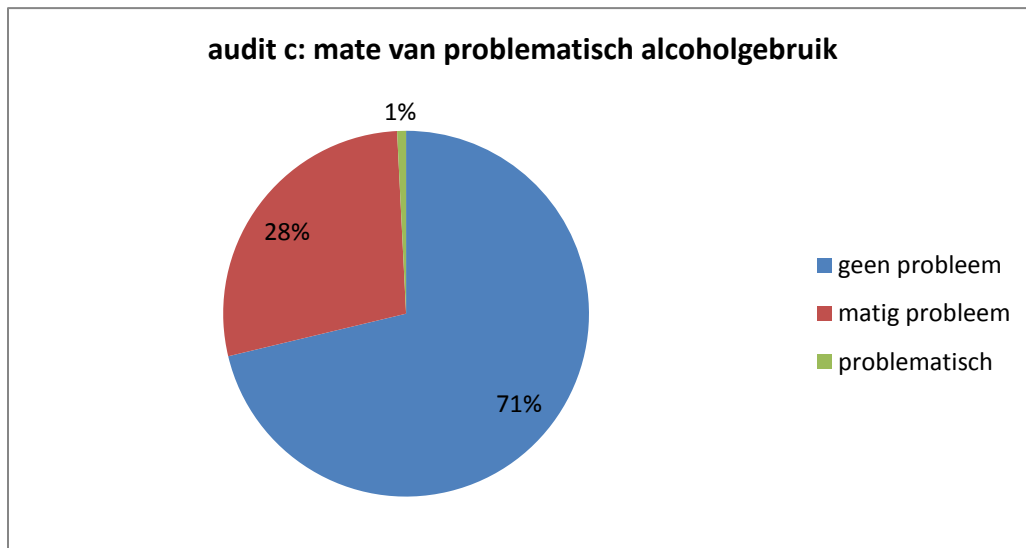
Tot slot is nog gevraagd naar het drinkgedrag van de ouders. Hiervoor is gebruik gemaakt van een gevalideerde test, de Audit-C⁶. Deze geeft de mate van problematisch drinkgedrag aan. De test is met name afgenomen om na te gaan of er enige relatie bestaat tussen de wijze waarop ouders denken over alcoholgebruik van (hun) kinderen en hun eigen gebruik. De test bestaat uit drie vragen, waarop per vraag maximaal 4 punten kunnen worden gescoord. De scores kunnen dus oplopen tot (3X4=) 12 punten. Hoe meer punten worden gescoord, hoe problematischer het drinkgedrag is. Scores tot en met 4 worden als 'niet problematisch' gezien, scores van 5 t/m 9 als 'matig problematisch' en hogere scores als 'problematisch'. Hieronder worden de vragen weergegeven:

⁶ Bradley KA, Bush KR, Epler AJ, Dobie DJ, Davis TM, Sporleder JL et al. (2003) Two brief alcohol-screening tests from the Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT). Arch Intern Med 2003;163:821-9.

Vragen AUDIT-C

Vragen/score	0	1	2	3	4
Hoe vaak drinkt u alcohol?	Nooit	Maandelijks of minder	2-4 keer per maand	2-3 keer per week	4 keer of vaker per week
Hoeveel drinkt u op een typische dag dat u alcohol gebruikt?	1-2 glazen	3-4 glazen	5-6 glazen	7-9 glazen	10 of meer glazen
Hoe vaak drinkt u meer dan 6 glazen per gelegenheid?	Nooit	Minder dan 1 keer per maand	Maandelijks	Wekelijks	(bijna) dagelijks

Uit de resultaten van deze test blijkt, dat volgens het gerapporteerde gebruik van de ouders in de Hardenbergse steekproef er bij 71% geen sprake is van problematisch drinkgedrag, bij 28% van een matig probleem en slechts 1% in de categorie 'problematisch' scoort.

2. De belangrijkste onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk zullen we de voornaamste onderzoeksresultaten benoemen. Op de eerste plaats zullen we aandacht besteden aan het bereik van het project “Fris over Drank” bij de onderzoekspopulatie.

Vervolgens zullen de diverse onderdelen van de centrale vraagstelling beantwoord worden. En tenslotte zal aan de hand van een aantal analyses dieper ingegaan worden op deze resultaten.

2.1 Het bereik van de interventie

Allereerst is aan de deelnemers aan het onderzoek gevraagd of zij bekend waren met de campagne “Fris over Drank”. Deze vraag werd door 45% van hen bevestigend beantwoord. Het betreft hier een algemene vraag, bij volgende metingen zullen we wat specifiek inzoomen op onderscheiden activiteiten.

Hoewel niet voetstoots mag worden aangenomen dat alle georganiseerde ouderavonden het resultaat zijn van de campagne, geeft het aantal bezochte ouderavonden wel een indicatie. Van de 252⁷ respondenten gaven 72 (29%) aan wel eens een ouderavond te hebben bezocht, 7 van hen bezochten meer dan één avond.

De helft van de bezochte ouderavonden vond op school plaats (in vrijwel alle gevallen op scholen in het voortgezet onderwijs), bij de andere helft werden locaties genoemd als: Podium en Takens (discotheken), het Kronkelhonk, sportvereniging, theater De Voorvechter, het kerkgenootschap, een café, bij iemand thuis, het werk en het gemeentehuis.

Tevens is gevraagd aan de respondenten of zij bekend waren met het geven van alcoholvoorlichting op school aan de kinderen. Van hen gaf 26% aan dit niet te weten of te denken, dat het niet gebeurt. In totaal 186 respondenten (74%) waren wel bekend met dit fenomeen. Van hen maakte 54% melding van activiteiten op de basisschool, 81% wist van voorlichtingsactiviteiten in het voortgezet onderwijs, 35% in beide onderwijsfasen.

Van de respondenten vond meer dan de helft (54%), dat er voldoende voorlichting wordt gegeven aan de kinderen, 17% vindt het onvoldoende.

Wat betreft voorlichting op school aan ouders waren 107 (43%) van de respondenten op de hoogte van activiteiten op school. Van hen kende 27% voorlichtingsactiviteiten voor ouders op de basisschool, 83% in het voortgezet onderwijs, 10% in beide onderwijsfasen.

2.2 Agendasetting

Wat betreft de vraag of het alcoholgebruik van jongeren in Hardenberg normaal is te noemen heeft 33% hier geen specifieke mening over, 38% vindt het (helemaal) niet normaal en 29% vindt het (heel) normaal.

De meeste respondenten vinden de aandacht in de media voor het overmatig alcoholgebruik van jongeren (helemaal) niet overdreven: 83%.

⁷ Bij 2 respondenten was deze vraag niet ingevuld

Nadenken of praten over alcoholgebruik bij jongeren en betrokkenheid bij het onderwerp is bij iets meer dan de helft van de respondenten te bespeuren.

In die zin is het interessant de resultaten van het onderzoek af te zetten tegen een regio als De Achterhoek, waar de campagne al ruim 5 jaar draait. De gemiddelde scores in die regio uit de meting van 2010 steken gunstig af tegen de gegevens uit ons onderzoek, getuige onderstaande tabel (een hogere score is meer positief te noemen):

Tabel 1: Agendasetting

	Hardenberg 2010	De Achterhoek 2010
Alcoholgebruik normaal te noemen	3.09 (max: 5)	3.09
Media-aandacht overdreven	4.37 (max: 5)	4.35
Laatste tijd nagedacht over thema	1.92 (max: 3)	2.59
Laatste tijd gepraat over thema	1.87 (max: 3)	2.68
Betrokkenheid bij thema	2.77 (max: 4)	3.22

Overigens blijkt uit het Achterhoekse onderzoek, dat de betrokkenheid bij en aandacht voor het onderwerp in die regio de laatste jaren lijken te verflauwen. De scores op de betreffende vragen waren 4 jaar geleden vrijwel allemaal hoger.

2.3 Sociale norm

Wat betreft sociale normen scoren ouders over het algemeen zeer positief. Niet alle vragen in het Hardenbergse onderzoek zijn op dezelfde wijze in De Achterhoek gesteld, daarom blijft een aantal cellen in deze tabel leeg. Opvallend is dat waar exact dezelfde vragen zijn gesteld zij vrijwel dezelfde scores vertonen als bij de onderzochte populatie in De Achterhoek. De enige serieuze afwijking in negatieve zin betreft het antwoord op de vraag, of ouders het vreemd zouden vinden een 12-jarige aan te treffen met een mixdrankje:

Tabel 2: Sociale norm (maximale score: 5)

	Hardenberg 2010	De Achterhoek 2010
12-jarige met mixdrankje raar	4.14	4.94
Goede zaak als gemeente zich bemoeit met alcoholgebruik jongeren	4.49	4.63
Belangrijk alcoholgebruik van kinderen te monitoren	4.81	4.77
Het is prima dat kinderen van 15 tijdens het uitgaan 5 glazen op een avond drinken	4.83	
Het is prima dat kinderen van 14 tijdens het uitgaan 5 glazen op een avond drinken	4.90	

2.4 Kennis negatieve gevolgen van alcohol

Om de kennis van de respondenten met betrekking tot de negatieve gevolgen van alcoholgebruik op kinderen te meten is een aantal gesloten vragen gesteld en een vraag waarbij spontaan schadelijke gevolgen genoemd moeten worden (en de enquêteur vooraf categorieën beschikbaar had, waarop gescoord kon worden). Andermaal is gekeken naar de status quo in verhouding tot de populatie in De Achterhoek. In tabel 3 staan de scores op de gesloten vragen:

Tabel 3: Kennis negatieve gevolgen (maximale score: 5; hoe hoger de score, hoe beter de kennis)

	Hardenberg 2010	De Achterhoek 2010
De gevolgen van overmatig alcoholgebruik door jongeren zijn zo ernstig dat er iets aan gedaan moet worden	4.44	4.63
Denkt u dat de schadelijke effecten op de gezondheid voor jongeren even schadelijk, schadelijker of minder schadelijk zijn dan voor volwassenen	4.82	4.84
Pas als jongeren zoveel alcohol drinken dat ze er aangeschoten of dronken van worden is het schadelijk voor hen	3.46	3.87

Onderstaand staat de score op spontaan genoemde gevolgen van alcoholgebruik bij de kinderen:

Tabel 4: Welke schadelijke gevolgen worden spontaan genoemd

	Hardenberg 2010	De Achterhoek 2010
Verstoring van de hersenontwikkeling/hersenschade	84%	82%
Gezondheidsproblemen op latere leeftijd	18%	25%
Leerprestaties	13%	18%
Misdragen/agressie	9%	12%
Fitheid	5%	4%
Alcoholverslaving op latere leeftijd	4%	9%
Verkeersongevallen	4%	5%
Onveilige seks	1%	0%
Schoolverzuim	0%	0%
Anders	31%	21%

Weliswaar zijn er op een aantal punten verschillen te constateren tussen beide onderzoekspopulaties, maar opvallend is dat dezelfde tendensen optreden: hersenschade wordt door beide populaties voor meer dan 80% benoemd, gezondheidsproblemen is in beide gevallen de tweede score, met daarachter leerprestaties en agressie.

Opvallend is ook, dat bij het eerste onderzoek in De Achterhoek van 4 jaar geleden nog maar 51% van de respondenten spontaan 'hersenschade' benoemde als gevolg en de populatie in Hardenberg nu na twee jaar campagne al op het zelfde (hoge) niveau zit.

Daarbij dient echter te worden opgemerkt, dat eveneens sinds 2006 landelijk vanuit de publiekscampagne van het Trimbos-instituut veel nadruk op dit gegeven wordt gelegd.

2.5 Kennis alcohol in de opvoeding

Belangrijk is het, dat ouders de juiste kennis hebben om het alcoholgebruik van hun kinderen in positieve zin te kunnen beïnvloeden. Geloof in eigen effectiviteit is een van de essentiële voorwaarden om daadwerkelijk succes te kunnen boeken. Uit onderstaande tabel blijkt, dat op alle in verband hiermee gestelde vragen de populatie in Hardenberg lager scoort dan in het Achterhoekse onderzoek, hoewel de verschillen niet erg groot zijn:

Tabel 5: Kennis alcohol in de opvoeding (maximale score: 5; hoe hoger de score, hoe beter de kennis)

	Hardenberg 2010	De Achterhoek 2010
Ik geloof dat je als ouder kunt voorkomen dat je kind veel alcohol gaat drinken	3.20	3.53
Als je kind eenmaal veel alcohol drinkt is het als ouder erg moeilijk daar nog iets aan te doen	2.61	2.95
Als ouders matig drinken, zullen kinderen ook matig drinken	3.19	3.45
Ouders kunnen het drinkgedrag van hun kinderen binnen de perken houden door duidelijke afspraken over alcoholgebruik te maken	4.07	4.36
Door open met kinderen over alcoholgebruik en de gevolgen te praten, zullen zij verstandiger met alcohol omgaan	4.42	4.48
Wat vindt u een geschikte leeftijd om voor het eerst met kinderen over alcoholgebruik en de gevolgen ervan te praten?	4.59	4.82

2.6 Kennis ouders over alcoholgebruik van de kinderen

Gevraagd is naar de kennis die ouders hebben over het alcoholgebruik van hun kinderen. Daartoe is gevraagd of zij weten op hoeveel dagen hun kind de afgelopen 4 weken heeft gedronken. In deze periode heeft 49% volgens de ouders gedronken. Van de min 16-jarigen heeft 13% gedronken (in de leeftijdsklasse 12-15 jaar was dit 14.9%), bij de jongeren van 16 jaar en ouder was dit 78%. Volgens de jongeren zelf dronk in 2007 in de leeftijdsklasse 12 tot 15 jaar 22.3% in de laatste 4 weken. Men dient overigens wel te bedenken, dat het hier drie jaar geleden betreft. Er is een discrepantie tussen ouders en jongeren in opgave van het alcoholgebruik, hetgeen zou kunnen betekenen dat ouders het gebruik onderschatten. Helaas zijn de gegevens van de 16-plussers niet helemaal te vergelijken, omdat het in 2007 ging om jongeren tot 24 jaar. Wat betreft het aantal glazen per gelegenheid gaat het in de leeftijdsgroep van 12 tot 15 jaar in ons onderzoek om gemiddeld 2 glazen (max. 3). Wat dit gegeven betreft is het

verschil met de Gezondheidsmonitor 2007 pregnanter: daar ging het om gemiddeld 3 à 4 glazen met uitschieters naar 7-9 glazen.

Van de ouders denkt ruim 80% dat zij (redelijk) veel zicht hebben op het alcoholgebruik van hun kind. Het betreft hier ouders van alle leeftijdsklassen. Er is enig verschil tussen ouders van kinderen ouder dan 16 jaar en van kinderen beneden de 16 jaar. Van kinderen boven de 16 jaar vindt 49% dat men hier veel zicht op heeft tegen 61% van ouders van jongere kinderen.

2.7 Gedrag ouders in de opvoeding

Omdat het waarschijnlijk nogal verschil zal uitmaken hoe ouders handelen in de opvoeding ten aanzien van hun kinderen naargelang de leeftijd hebben wij onderstaand een splitsing gemaakt in opvoedingsstijl bij kinderen jonger dan 16 jaar en kinderen vanaf die leeftijd. Het gaat bij een aantal vragen alleen om kinderen die drinken.

Tabel 6: Gedrag in de opvoeding voor kinderen onder de 16 jaar (maximale score: 5; hoe hoger de score, hoe beter het gedrag)

< 16 jaar	Hardenberg 2010	De Achterhoek 2010
<i>Gedrag ouder [1(stimuleren) tot 3 of 4 (remt) alcoholgebruik kind]</i>		
Keurt u het goed als uw kind alcohol drinkt? [1-4]	3.90	3.82
Heeft u er problemen mee als uw kind voor het uitgaan thuis alvast alcohol drinkt [1-3]	2.60	2.86
Koopt u weleens alcohol speciaal voor uw kind [1-4]	3.22	3.92
Als u bij uw kind bent drink u dan meer, minder of evenveel alcohol als wanneer hij/zij er niet bij is? [1-3]	2.21	2.19
Denkt u dat u zicht heeft op het alcoholgebruik van uw kind [1-3]	2.44	2.78

Tabel 7: Gedrag in de opvoeding voor kinderen boven de 16 jaar (maximale score: 5; hoe hoger de score, hoe beter het gedrag)

> 16 jaar	Hardenberg 2010	De Achterhoek 2010
<i>Gedrag ouder [1(stimuleren) tot 3 of 4 (remt) alcoholgebruik kind]</i>		
Keurt u het goed als uw kind alcohol drinkt? [1-4]	2.28	2.46
Heeft u er problemen mee als uw kind voor het uitgaan thuis alvast alcohol drinkt [1-3]	2.10	2.06
Koopt u weleens alcohol speciaal voor uw kind [1-4]	3.22	3.43
Als u bij uw kind bent drink u dan meer, minder of evenveel alcohol als wanneer hij/zij er niet bij is? [1-3]	2.05	2.08
Denkt u dat u zicht heeft op het alcoholgebruik van uw kind [1-3]	2.34	2.50

Duidelijk is te zien, dat het tolerantieniveau bij de ouders stijgt met het stijgen van de leeftijd van het kind. Het meest opvallende verschil tussen beide populaties is, dat in Hardenberg relatief vaker alcohol gekocht wordt voor (drinkende) kinderen.

2.8 De resultaten nader bekeken

In de voorgaande paragraaf is wat betreft de opvoedingsstijl al een onderscheid gemaakt tussen ouders van kinderen jonger dan 16 jaar en de oudere kinderen. We hebben gekeken, of dit gegeven op nog meer variabelen van invloed is. Daarnaast hebben we gekeken naar het opleidingsniveau van de ouders en naar de relatie tussen drinkgedrag van de ouders en een aantal variabelen.

Leeftijd van de kinderen

Eén variabele springt duidelijk naar voren in samenhang met de leeftijd van de kinderen, nl. de mate waarin ouders afspraken maken met hun kind over het alcoholgebruik. Tot en met 13-jarige leeftijd maakt slechts een minderheid van de ouders hier afspraken over (45%), vanaf 14 jaar is dit bij ruim tweederde van de ouders het geval (69%).

Opleidingsniveau

Vaak wordt er vanuit gegaan, dat ouders met een hogere opleiding relatief eerder een ouderavond van hun kind bezoeken. Inderdaad blijkt dit in Hardenberg het geval te zijn, maar de verschillen zijn niet spectaculair:

Tabel 8: Bezoek ouderavonden naar opleidingsniveau van de ouder:

Laag opleidingsniveau	27% bezoek
Gemiddeld opleidingsniveau	28% bezoek
Hoog opleidingsniveau	35% bezoek

Daarnaast blijken lager opgeleide ouders iets toleranter te zijn ten aanzien van alcoholgebruik bij hun kinderen:

Tabel 9: Goedkeuring ten aanzien van alcoholgebruik naar opleidingsniveau ouder

Laag opleidingsniveau	62%
Gemiddeld opleidingsniveau	56%
Hoog opleidingsniveau	50%

Dit gegeven is anders dan werd aangetroffen in de kindmonitor in 2009. Daar waren juist hoger opgeleide moeders toleranter. In ons onderzoek was er overigens geen verschil in beeld tussen vaders en moeders.

Eenzijds kan een verklaring liggen voor het verschil tussen beide onderzoeksresultaten in het verschil in vraagstelling: in ons onderzoek hebben we gevraagd naar een geschikte startleeftijd, in het kindonderzoek werd gevraagd of ouders bezwaren hadden tegen het al drinken van een slokje vóór het 16^e jaar.

Drinkgedrag

Ouders die hoger scoren op een bij hen afgenomen alcoholtest blijken op een aantal punten af te wijken van andere ouders.

1. Zij vinden het alcoholgebruik van jongeren in Hardenberg iets meer normaal (44% vindt dit tegenover 28% van de laag problematisch scorende ouders)
2. Zij vinden de aandacht voor het onderwerp in de media vaker overdreven (22% vs. 10%)
3. Zij vinden het in iets mindere mate een goede zaak dat de gemeente zich bezighoudt met het onderwerp (77% vs. 91%)
4. Zij vinden het alcoholgebruik van jongeren in mindere mate een fors probleem (19% vs. 34%)
5. Zij vinden praten met je kind over alcoholgebruik op het moment waarop het begint met alcohol drinken of dit uit de hand dreigt te lopen iets meer vroeg genoeg (25% vs. 18%).
6. Zij vinden duidelijk in meerdere mate alcohol bij kinderen pas schadelijk bij dronkenschap (56% vs. 36%).
7. Zij hebben wat betreft de opvoeding minder fiducia in de eigen effectiviteit ten aanzien van het alcoholgebruik van de kinderen: zij denken minder dat een open gesprek helpt (gemiddelde score 4.16 vs. 4.52, en hebben er ook minder geloof in dat ze alcoholgebruik bij kinderen kunnen voorkomen: 53% vs. 60%).

Overigens blijken onder de lager opgeleiden relatief hogere scores op de alcoholtest voor te komen.

3. Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksgegevens in hoofdstuk 2 kunnen de volgende conclusies getrokken worden.

Het bereik van de interventie

Ruim 45% van de respondenten is op de hoogte van de slogan van de campagne “Fris over Drank”. Dat is te beschouwen als een redelijk hoog percentage, als men bedenkt dat de campagne pas twee jaar loopt en moet ‘concurreren’ met de landelijke campagne ‘Voorkom Alcoholschade bij uw opgroeiende kind’, die al sinds 2006 loopt en de regionale campagne ‘Minder Drank Meer Scoren’ die drie jaar loopt.

Een minderheid van de ouders (29%) heeft ouderavonden bezocht, waarbij sprake is van een iets hoger bezoek door relatief hoger opgeleiden. Ook een minderheid van de ouders (43%) is op de hoogte van het organiseren van avonden op school, overwegend in het voortgezet onderwijs.

Een en ander geeft aan, dat er met name aan voorlichting in het basisonderwijs nog meer aandacht kan worden gegeven. Het blijkt, dat 80% van de ouders van mening is dat kinderen op een leeftijd, waarop zij nog de basisschool bezoeken voorgelicht zou moeten worden over alcoholgebruik. Dit correspondeert ook met de landelijk gepropageerde lijn vanuit de opvoedingscampagne van het Trimbos-instituut.

Kennis over schadelijke gevolgen

Het is duidelijk, dat de landelijke en regionale aandacht voor het thema in ieder geval ertoe geleid heeft, dat meer dan 80% van de ouders spontaan hersenschade noemen als negatief gevolg. Daar staat tegenover dat nog ca. 40% van de ouders denkt, dat dit pas schadelijk is bij aangeschoten zijn of dronkenschap. Andere schadelijke gevolgen, als verslaving op latere leeftijd, vermindering leerprestaties, schoolverzuim en onveilige seks worden veel minder genoemd. Toch is bekend, dat dit belangrijke schadelijke gevolgen kunnen zijn, deze aspecten zijn wellicht nog onderbelicht in de voorlichting.

De kennis is in het algemeen nog lager dan in een project dat al langer loopt, nl. in De Achterhoek. Omdat we echter niet weten wat de beginsituatie was, kunnen we hier nog geen conclusies aan verbinden. Er zit echter nog groeipotentieel in.

Kennis over opvoeding

Wat betreft de algemene kennis over alcoholspecifieke opvoeding scoort de Hardenbergse populatie niet veel lager dan die uit De Achterhoek. Verschillen beginnen pregnanter te worden als het gaat om verwachtingen ten aanzien van de eigen effectiviteit. Relatief ouders denken nog, dat ze onvoldoende mogelijkheden hebben alcoholgebruik bij hun kinderen te voorkomen of in te perken, zeker als de kinderen al zijn begonnen met drinken. Als ouders zelf meer drinken dan denken ze hier nog ongunstiger over. Ook wat dit betreft zou nog meer aandacht in de voorlichting kunnen worden gegeven, bijvoorbeeld ook door vaardigheidstrainingen.

Uit het feit, dat ouders op het moment dat hun kinderen nog jonger zijn dan 14 jaar relatief minder geneigd zijn om afspraken te maken met hun kind over alcoholgebruik

mag men afleiden, dat zij afwachten tot alcoholgebruik bij hun kind meer in beeld komt. Met als mogelijk gevolg, dat zij op dat moment al te laat zijn hiermee.

Kennis over het alcoholgebruik van de kinderen

Ouders onderschatten zowel het al dan niet drinken van de kinderen als het aantal gedronken glazen per keer. Dit blijkt uit een vergelijking van onze resultaten met die uit de gezondheidsmonitor van de GGD⁸. Een slag om de arm moet hier wel worden gemaakt, omdat het wat de gezondheidsmonitor betreft gegevens uit 2007 zijn, drie jaar eerder dus dan onze gegevens.

Naarmate de leeftijd van de kinderen stijgt zeggen zij zelf iets minder zicht te gaan krijgen op het gebruik van hun kind.

Gedrag van de ouders in de opvoeding

Het tolerantieniveau bij de ouders stijgt met het stijgen van de leeftijd van het kind. Het meest opvallende verschil met de onderzoekspopulatie in De Achterhoek is, dat in Hardenberg relatief vaker alcohol gekocht wordt voor (drinkende) kinderen. Wellicht heeft dit te maken met het meer voorkomen in deze regio van hokken en keten.

3.2 Aanbevelingen

Van belang is permanente aandacht te blijven schenken aan universele preventie. Uit het onderzoek blijkt, dat er nog winst te behalen is uit voorlichting. Als referentie kunnen de relatief positievere onderzoeksresultaten in De Achterhoek dienen. Aandachtspunten binnen de voorlichting zijn: zo vroegtijdig mogelijk (al op de basisschool), aandacht voor lager opgeleiden en ouders die meer drinken. Naast kennis is ook het aanleren van vaardigheden van belang: naarmate de leeftijd en het alcoholgebruik van kinderen stijgt schatten ouders hun eigen effectiviteit minder in. Ook het eigen drinkgedrag is hier medebepalend in.

Dit laatste sluit aan bij een andere lijn die benadrukt zou kunnen worden: aandacht voor kwetsbare jongeren. Relatief meer drinkende ouders en lager opgeleide ouders blijken toleranter te zijn hetgeen de kwetsbaarheid bij jongeren vergroot. Juist dit soort aspecten is dan ook van belang om mee te nemen in een vroegsignaleringsbeleid vanuit de gemeente en instellingen.

Tenslotte past nog een algemene opmerking ten aanzien van het onderzoek: bij het opstellen van de vragenlijsten is gebruik gemaakt van de vragenlijsten uit het onderzoek in De Achterhoek. In dat onderzoek en ook ons onderzoek is maar een beperkt aantal vragen opgenomen over het (ingeschatte) drinkgedrag van de kinderen. Bovendien sluiten deze vragen onvoldoende aan bij de vraagstellingen in de Gezondheidsmonitor. Naast dat wij van mening zijn, dat het goed is de ouderenquête periodiek te herhalen dient bij een volgende meting hier nog eens naar gekeken te worden. Waarbij vanwege het goed kunnen volgen van trends er op essentiële onderdelen ook weer niet teveel afgeweken mag worden van de huidige gehanteerde vraagstellingen.

⁸ GGD IJsselland (2007). Gezondheidsmonitor jongeren. Zwolle, GGD IJsselland.

Bijlagen

- Enquête Resultaten 25
- Vragenlijst alcohol 37

Enquêteresultaten

Het alcoholgebruik van jongeren in Hardenberg is normaal te noemen

1. helemaal niet mee eens		63 (24.71 %)
2. een beetje mee oneens		34 (13.33 %)
3. niet mee eens/niet meeoneens		78 (30.59 %)
4. een beetje mee eens		23 (9.02 %)
5. helemaal mee eens		52 (20.39 %)
6. weigert		5 (1.96 %)

n = 255
255

De aandacht in de media voor overmatig alcoholgebruik van jongeren is overd...

1. helemaal niet mee eens		192 (75.29 %)
2. een beetje mee oneens		20 (7.84 %)
3. niet mee eens/niet meeoneens		8 (3.14 %)
4. een beetje mee eens		16 (6.27 %)
5. helemaal mee eens		19 (7.45 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 255
255

Ik zou raar opkijken als ik een jongen van 12 jaar oud een mixdrankje met a...

1. helemaal niet mee eens		47 (18.43 %)
2. een beetje mee oneens		9 (3.53 %)
3. niet mee eens/niet meeoneens		1 (0.39 %)
4. een beetje mee eens		3 (1.18 %)
5. helemaal mee eens		195 (76.47 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 255
255

Het is prima dat kinderen van 15 tijdens het uitgaan 5 glazen alcohol op ee...

1. helemaal niet mee eens		233 (91.37 %)
2. een beetje mee oneens		12 (4.71 %)
3. niet mee eens/niet meeoneens		3 (1.18 %)
4. een beetje mee eens		2 (0.78 %)
5. helemaal mee eens		5 (1.96 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 255
255

U zegt dat over een 15-jarige, maar als we nu de leeftijd veranderen. Het i...

1. helemaal niet mee eens		246 (96.47 %)
2. een beetje mee oneens		3 (1.18 %)
3. niet mee eens/niet meeoneens		1 (0.39 %)
4. een beetje mee eens		0 (0 %)
5. helemaal mee eens		5 (1.96 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 255
255

Het is een goede zaak als de gemeente zich met het alcoholgeb...

1. helemaal niet mee eens		15 (5.91 %)
2. een beetje mee oneens		6 (2.36 %)
3. niet mee eens/niet mee oneens		13 (5.12 %)
4. een beetje mee eens		26 (10.24 %)
5. helemaal mee eens		194 (76.38 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 254
254

87% vindt dat de gemeente zich ermee moet bemoeien, 8% niet

De gevolgen van overmatig alcoholgebruik door jongeren zijn zo ernstig dat ...

1. helemaal niet mee eens		12 (4.71 %)
2. een beetje mee oneens		5 (1.96 %)
3. niet mee eens/niet mee oneens		23 (9.02 %)
4. een beetje mee eens		33 (12.94 %)
5. helemaal mee eens		179 (70.2 %)
6. weigert		3 (1.18 %)

n = 255
255

In hoeverre is het een probleem dat jongeren alcoholdrinken

Helemaal niet		11 (4.33 %)
tamelijk		168 (66.14 %)
Heel erg		75 (29.53 %)

n = 254
254

96% vindt het een probleem

Heeft u de laatste tijd weleens nagedacht over alcoholgebruik van jongeren ...

1. ja, regelmatig/ vaak		81 (31.89 %)
2. weleens		71 (27.95 %)
3. zelden tot nooit		102 (40.16 %)

n = 254
254

Heeft u de laatste tijd weleens met anderen gepraat over alcoholgebruik van...

1. ja, regelmatig/ vaak		76 (29.92 %)
2. weleens		69 (27.17 %)
3. zelden tot nooit		109 (42.91 %)

n = 254
254

Voelt u zich betrokken, of heeft u iets met het onderwerp 'jongeren en alco...

1. ja, zeker		104 (40.78 %)
2. tamelijk		44 (17.25 %)
3. een beetje		52 (20.39 %)
4. nee		55 (21.57 %)

n = 255
255

Is het een jongen of een meisje?

1. jongen		123 (48.24 %)
2. meisje		132 (51.76 %)

n = 255
255

Keurt u het goed als uw kind alcohol drinkt? (hiermee bedoel ik niet zomaar...

1. ja, door de week en in het weekend		10 (3.92 %)
2. ja, maar alleen in het weekend		96 (37.65 %)
3. bij uitzondering		32 (12.55 %)
4. nee, dat keur ik niet goed		117 (45.88 %)

n = 255
255

Heeft u er problemen mee als uw kind voor het uitgaan thuis alvast alcohol ...

1. mijn kind gaat nooit uit/drinkt nooit		11 (6.67 %)
2. ja, dat sta ik niet toe		63 (38.18 %)
3. zolang het bij 1 of 2 drankjes blijft vind ik het niet erg		54 (32.73 %)
4. nee, daar heb ik geen problemen mee		37 (22.42 %)

n = 165
165

Keurt u het goed als uw kind thuis alcohol drinkt?

a...		
1. ja		116 (71.17 %)
2. nee		47 (28.83 %)

n = 163
163

Koopt u weleens alcohol speciaal voor uw kind, bijvoorbeeld mixdrankjes?

wekelijks		3 (2.14 %)
eens in de 2 of 3 weken		7 (5 %)
eens per maand		14 (10 %)
zeer zelden		42 (30 %)
nooit		74 (52.86 %)

n = 140
140

Denkt u dat u zicht heeft op het alcoholgebruik van uw kind?

1. ja, veel zicht		138 (54.55 %)
2. tamelijk veel zicht		74 (29.25 %)
3. weinig zicht		26 (10.28 %)
4. geen zicht		15 (5.93 %)

n = 253
253

Maakt u zich zorgen over het alcoholgebruik van uw kind?

1. ja, vaak		2 (0.79 %)
2. regelmatig		6 (2.36 %)
3. heel soms		13 (5.12 %)
4. nee		233 (91.73 %)

n = 254
254

Wat vindt u een geschikte leeftijd om voor het eerst met kinderen over alco...

1. tijdig, bv al op basisschool		199 (79.92 %)
2. als ze beginnen alcohol te drinken		49 (19.68 %)
3. als hun alcoholgebruik uit de hand dreigt te lopen		1 (0.4 %)

n = 249
249

Heeft u in de afgelopen maand open met uw kind over alcoholgebruik en de ge...

1. ja		158 (61.96 %)
2. nee		97 (38.04 %)

n = 255
255

Heeft u wel eens met uw kind over alcoholgebruik en de gevolgen ervan gepra...

ja		157 (88.2 %)
Nee		21 (11.8 %)

n = 178
178

Heeft u duidelijke afspraken met uw kind over zijn/haar alcoholgebruik?

1. ja		161 (63.14 %)
2. nee		94 (36.86 %)

n = 255
255

afspraken 63%

Als u bij uw kind bent, drinkt u dan meer, minder of evenveel alcohol als w...

1. meer		1 (0.39 %)
2. minder		26 (10.2 %)
3. evenveel		176 (69.02 %)
4. ik drink geen alcohol		52 (20.39 %)

n = 255
255

10% drinkt minder

Denkt u dat de schadelijke effecten op de gezondheid voor jongeren even sch...

1. even schadelijk		20 (7.84 %)
2. schadelijker		230 (90.2 %)
3. minder schadelijk		1 (0.39 %)
4. weet niet		4 (1.57 %)

n = 255
255

Welke schadelijke gevolgen zou u zo spontaan kunnen bedenken? (...)

gezondheidsproblemen op latere leeftijd		45 (18.22 %)
alcoholverslaving op latere leeftijd		9 (3.64 %)
verkeersongevallen		10 (4.05 %)
misdragen/agressie		22 (8.91 %)
onveilige seks		3 (1.21 %)
schoolverzuim		1 (0.4 %)
leerprestaties		32 (12.96 %)
fitheid		13 (5.26 %)
verstoring van de hersenontwikkeling/ hersenschade		208 (84.21 %)
anders		76 (30.77 %)

n = 247
419

een slechte conditie/ verminderde fitheid (op jonge leeftijd)

du...

1. heel vaak		90 (35.29 %)
2. regelmatig		91 (35.69 %)
3. weleens		61 (23.92 %)
4. nooit		2 (0.78 %)
5. weet niet		11 (4.31 %)

n = 255

255

71% regelmatig tot heel vaak verminderde fitheid

misdragingen of betrokkenheid bij een vechtpartij na het drinken van alcoho...

1. heel vaak		151 (59.22 %)
2. regelmatig		82 (32.16 %)
3. weleens		20 (7.84 %)
4. nooit		1 (0.39 %)
5. weet niet		1 (0.39 %)

n = 255

255

onveilige seks na het drinken van alcohol

1. heel vaak		122 (47.84 %)
2. regelmatig		73 (28.63 %)
3. weleens		42 (16.47 %)
4. nooit		5 (1.96 %)
5. weet niet		13 (5.1 %)

n = 255

255

schoolverzuim

1. heel vaak		55 (21.65 %)
2. regelmatig		84 (33.07 %)
3. weleens		85 (33.46 %)
4. nooit		13 (5.12 %)
5. weet niet		17 (6.69 %)

n = 254

254

verstoring van de hersenontwikkeling/ hersenschade

1. heel vaak		155 (61.02 %)
2. regelmatig		64 (25.2 %)
3. weleens		32 (12.6 %)
4. nooit		1 (0.39 %)
5. weet niet		2 (0.79 %)

n = 254

254

verminderde leerprestaties

1. heel vaak		137 (53.94 %)
2. regelmatig		78 (30.71 %)
3. weleens		35 (13.78 %)
4. nooit		2 (0.79 %)
5. weet niet		2 (0.79 %)

n = 254
254

alcoholverslaving op latere leeftijd

1. heel vaak		62 (24.41 %)
2. regelmatig		77 (30.31 %)
3. weleens		79 (31.1 %)
4. nooit		13 (5.12 %)
5. weet niet		23 (9.06 %)

n = 254
254

een verhoogd cholesterolgehalte

1. heel vaak		27 (10.63 %)
2. regelmatig		55 (21.65 %)
3. weleens		39 (15.35 %)
4. nooit		22 (8.66 %)
5. weet niet		111 (43.7 %)

n = 254
254

Pas als jongeren zoveel alcohol drinken dat ze er aangeschoten of dronken v...

1. helemaal niet mee eens		138 (54.33 %)
2. een beetje mee oneens		16 (6.3 %)
3. niet mee eens/niet meeoneens		5 (1.97 %)
4. een beetje mee eens		14 (5.51 %)
5. helemaal mee eens		81 (31.89 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 254
254

Het is als ouder belangrijk te weten hoeveel alcohol je kind drinkt

1. helemaal niet mee eens		7 (2.76 %)
2. een beetje mee oneens		0 (0 %)
3. niet mee eens/niet mee oneens		1 (0.39 %)
4. een beetje mee eens		18 (7.09 %)
5. helemaal mee eens		228 (89.76 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 254
254

Ik geloof dat je als ouder kunt voorkómen dat je kind veel alcohol g...

1. helemaal niet mee eens		65 (25.59 %)
2. een beetje mee oneens		36 (14.17 %)
3. niet mee eens/niet mee oneens		15 (5.91 %)
4. een beetje mee eens		60 (23.62 %)
5. helemaal mee eens		78 (30.71 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 254

254

40% is het niet mee eens, 54% wel

Als je kind eenmaal veel alcohol drinkt, is het als ouder erg moeilijk daar...

1. helemaal niet mee eens		72 (28.35 %)
2. een beetje mee oneens		17 (6.69 %)
3. niet mee eens/niet mee oneens		12 (4.72 %)
4. een beetje mee eens		44 (17.32 %)
5. helemaal mee eens		108 (42.52 %)
6. weigert		1 (0.39 %)

n = 254

254

Als ouders matig drinken, zullen kinderen ook matig drinken

1. helemaal niet mee eens		76 (29.92 %)
2. een beetje mee oneens		18 (7.09 %)
3. niet mee eens/niet mee oneens		23 (9.06 %)
4. een beetje mee eens		55 (21.65 %)
5. helemaal mee eens		82 (32.28 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 254

254

Ouders kunnen het drinkgedrag van hun kinderen binnen de perken houden door...

1. helemaal niet mee eens		28 (11.02 %)
2. een beetje mee oneens		14 (5.51 %)
3. niet mee eens/niet mee oneens		13 (5.12 %)
4. een beetje mee eens		55 (21.65 %)
5. helemaal mee eens		144 (56.69 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 254

254

En de laatste:

Door open met kinderen over alcoholgebruik en de ...

1. helemaal niet mee eens		11 (4.33 %)
2. een beetje mee oneens		9 (3.54 %)
3. niet mee eens/niet meeoneens		12 (4.72 %)
4. een beetje mee eens		53 (20.87 %)
5. helemaal mee eens		169 (66.54 %)
6. weigert		0 (0 %)

n = 254
254

Weet u of er op school bij uw kind (of kinderen) voorlichting gegeven wordt...

nee		67 (26.48 %)
op basisschool		70 (27.67 %)
op voortgezet onderwijs		150 (59.29 %)

n = 253
287

En aan de ouders?

(meer antwoorden mogelijk) <BR...< b>

nee		143 (57.2 %)
op basisschool		29 (11.6 %)
op voortgezet onderwijs		89 (35.6 %)

n = 250
261

Vindt u dat er voldoende voorlichting aan kinderen is op school over alcoho...

ruim voldoende		23 (9.09 %)
voldoende		113 (44.66 %)
niet voldoende/niet onvoldoende (neutraal)		75 (29.64 %)
onvoldoende		37 (14.62 %)
ruim onvoldoende		5 (1.98 %)

n = 253
253

Hebt u in de afgelopen 2 jaar wel eens een voorlichtingsavond over alcohol ...

nee		180 (71.43 %)
ja op school		39 (15.48 %)
ja, elders nl.(plaats en organisator noemen)		40 (15.87 %)

n = 252
259

Kent u de campagne 'Fris over drank!'?

Nee		138 (54.76 %)
Ja		114 (45.24 %)

n = 252
252

Wat is uw burgerlijke staat?

1. gehuwd		244 (96.06 %)
2. samenwonend		2 (0.79 %)
3. ongehuwd, nooit gehuwd geweest		1 (0.39 %)
4. gescheiden, gescheiden levend		5 (1.97 %)
5. weduwe weduwnaar		2 (0.79 %)

n = 254
254

Heeft u thuiswonende kinderen die jonger dan 10 jaar zijn?

ja		69 (27.17 %)
nee		185 (72.83 %)

n = 254
254

Heeft u thuiswonende kinderen die ouder dan 18 jaar zijn?

ja		58 (22.92 %)
nee		195 (77.08 %)

n = 253
253

Wat is uw hoogst voltooide opleiding?

1. laag - geen opleiding, lager onderwijs (basisschool of speciaal onderwijs), lager of voorbereidend beroepsonderwijs		21 (8.37 %)
2. middel - mavo, mulo, mbo-kort, mbo, mts, bol, bbl		162 (64.54 %)
3. hoog - havo, vwo, hbo, hts, heao, universiteit		68 (27.09 %)

n = 251
251

Wat is uw nationaliteit?

1. Nederlandse		254 (99.61 %)
2. Turks		0 (0 %)
3. Marokkaans		0 (0 %)
4. Duits		0 (0 %)
5. Anders		1 (0.39 %)

n = 255
255

Hoe vaak drinkt u alcohol?

(Bij 'nooit' door naar vr...

Nooit		42 (16.47 %)
1 keer per maand of nog minder		58 (22.75 %)
2 tot 3 keer per week		80 (31.37 %)
4 keer of vaker per week		27 (10.59 %)
2 tot 4 keer per maand		48 (18.82 %)

n = 255
255

Hoe vaak drinkt u meer dan 6 glazen per gelegenheid?

Nooit		127 (54.74 %)
Minder dan 1 keer per maand		58 (25 %)
Maandelijks		43 (18.53 %)
Wekelijks		4 (1.72 %)
(Bijna) dagelijks		0 (0 %)

n = 232
232

Noteer het geslacht van de respondent

...		
Man		84 (32.81 %)
Vrouw		172 (67.19 %)

n = 256
256

Legenda:

n = aantal respondenten dat de vraag heeft gezien

= aantal ontvangen antwoorden

Vragenlijst alcohol

Dan wil ik beginnen u acht stellingen voor te leggen waarover we graag uw mening willen weten.

Ik lees telkens een stelling voor en dan wil ik u vragen na iedere stelling aan te geven of u het met de uitspraak eens bent of niet. U kunt daarbij ook nog onderscheid maken of u het er helemaal mee eens of een beetje mee eens bent. Of wanneer u het niet met de stelling eens bent, of u het er helemaal niet mee eens of een beetje mee oneens bent. En wanneer u geen mening over de uitspraak heeft mag u dat natuurlijk ook aangeven.

De stellingen gaan over jongeren in Hardenberg, en daarmee bedoelen we jongeren tot en met 18 jaar.

Oke, dan beginnen we nu met de eerste stelling.....

1.

Het alcoholgebruik van jongeren in Hardenberg is normaal te noemen

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet meeoneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

2.

De aandacht in de media voor overmatig alcoholgebruik van jongeren is overdreven.

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet meeoneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

3.

Ik zou raar opkijken als ik een jongen van 12 jaar oud een mixdrankje met alcohol zie drinken

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet meeoneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

4.

Het is prima dat kinderen van 15 tijdens het uitgaan 5 glazen alcohol op een avond te drinken

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet meeoneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

5.

U zegt dat over een 15-jarige, maar als we nu de leeftijd veranderen. Het is prima dat kinderen van 14 tijdens het uitgaan 5 glazen alcohol op een avond drinken

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet meeoneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. Weigert

6.

Het is een goede zaak als de gemeente zich met het alcoholgebruik van jongeren bezighoudt.

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet mee eens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

7.

De gevolgen van overmatig alcoholgebruik door jongeren zijn zo ernstig dat er iets aan gedaan moet worden.

(waaraan? aan het overmatige alcoholgebruik van jongeren)

- 1. Helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet mee eens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

Dit waren tot zover de stellingen, dan gaan we nu verder met een aantal open vragen.

8.

In hoeverre is het een probleem dat jongeren alcohol drinken

- Helemaal niet
- tamelijk
- Heel erg

9.

Wat vindt u een normale leeftijd om te beginnen alcohol te drinken?

(daarmee bedoel ik dan niet heel af en toe een slokje, maar minimaal 1 glas alcohol bij bijvoorbeeld gelegenheden zoals een feestje, kerst, oud&nieuw of gewoon thuis een glaasje meedrinken, wat vindt u een normale leeftijd om daarmee te beginnen?)

..... jaar (range 0-99)

10.

Heeft u de laatste tijd weleens nagedacht over alcoholgebruik van jongeren in Hardenberg?

antwoorden opnoemen

- 1. ja, regelmatig/ vaak
- 2. weleens
- 3. zelden tot nooit

11.

Heeft u de laatste tijd weleens met anderen gepraat over alcoholgebruik van jongeren in Hardenberg?

antwoorden opnoemen

- 1. ja, regelmatig/ vaak
- 2. weleens
- 3. zelden tot nooit

12.

Voelt u zich betrokken, of heeft u iets met het onderwerp 'jongeren en alcoholgebruik'?

antwoorden opnoemen

- 1. ja, zeker
- 2. tamelijk
- 3. een beetje
- 4. nee

Dan wil ik u nu een aantal vragen met betrekking tot uw oudste inwonende kind in de leeftijd van 10-18 jaar stellen.

13.

Welke leeftijd heeft uw oudste inwonende kind in de leeftijd van 10-18 jaar?

.....jaar (range 10-18)

14.

Is het een jongen of een meisje?

- 1. jongen
- 2. meisje

15.

Keurt u het goed als uw kind alcohol drinkt? (hiermee bedoel ik niet zomaar een slokje, maar minstens een heel glas)

antwoord =4 : door naar vraag 19.

antwoorden opnoemen

- 1. ja, door de week en in het weekend
- 2. ja, maar alleen in het weekend
- 3. bij uitzondering
- 4. nee, dat keur ik niet goed

16.

Heeft u er problemen mee als uw kind voor het uitgaan thuis alvast alcohol drinkt?

- 1. mijn kind gaat nooit uit/drinkt nooit
- 2. ja, dat sta ik niet toe
- 3. zolang het bij 1 of 2 drankjes blijft vind ik het niet erg
- 4. nee, daar heb ik geen problemen mee

17.

Keurt u het goed als uw kind thuis alcohol drinkt?

antwoord=2: door naar vraag 19

- 1. ja
- 2. nee

18.

Koopt u weleens alcohol speciaal voor uw kind, bijvoorbeeld mixdrankjes?

antwoorden opnoemen

- wekelijks
- eens in de 2 of 3 weken
- eens per maand
- zeer zelden
- nooit

19.

Denkt u dat u zicht heeft op het alcoholgebruik van uw kind?

antwoorden opnoemen

(Wat bedoelt u? --> denkt u dat u weet hoeveel alcohol uw kind drinkt?)

- 1. ja, veel zicht
- 2. tamelijk veel zicht
- 3. weinig zicht
- 4. geen zicht

20.

Op hoeveel dagen denkt u dat uw kind in de afgelopen maand alcohol heeft gedronken?

antwoord=0 : door naar vraag 22

..... dagen (range 0-31)

21.

Hoeveel glazen alcohol denkt u dat uw kind toen meestal per avond heeft gedronken?

..... glazen (range 0-50)

22.

Maakt u zich zorgen over het alcoholgebruik van uw kind?

antwoorden opnoemen

- 1. ja, vaak
- 2. regelmatig
- 3. heel soms
- 4. nee

23.

Wat vindt u een geschikte leeftijd om voor het eerst met kinderen over alcoholgebruik en de gevolgen ervan te praten?

antwoorden opnoemen / eventueel leeftijd opschrijven

- 1. tijdig, bv al op basisschool
- 2. als ze beginnen alcohol te drinken
- 3. als hun alcoholgebruik uit de hand dreigt te lopen

24.

Heeft u in de afgelopen maand open met uw kind over alcoholgebruik en de gevolgen ervan gepraat?

antwoord= Ja: door naar vraag 26.

- 1. ja
- 2. nee

25.

Heeft u wel eens met uw kind over alcoholgebruik en de gevolgen ervan gepraat?

- ja
- nee

26.

Heeft u duidelijke afspraken met uw kind over zijn/haar alcoholgebruik?

- 1. ja
- 2. nee

27.

Als u bij uw kind bent, drinkt u dan meer, minder of evenveel alcohol als wanneer hij/ zij er niet bij is?

- 1. meer
- 2. minder
- 3. evenveel
- 4. ik drink geen alcohol

Er wordt regelmatig gezegd dat overmatig alcoholgebruik van jongeren verschillende schadelijke gevolgen kan hebben.

28.

Denkt u dat de schadelijke effecten op de gezondheid voor jongeren even schadelijk, schadelijker of minder schadelijk zijn als voor volwassenen?

- 1. even schadelijk
- 2. schadelijker
- 3. minder schadelijk
- 4. weet niet

29.

Welke schadelijke gevolgen zou u zo spontaan kunnen bedenken?

(het kan dan zowel om directe gevolgen als gevolgen op latere leeftijd gaan, u mag er even rustig over nadenken hoor....)

- gezondheidsproblemen op latere leeftijd
- alcoholverslaving op latere leeftijd
- verkeersongevallen
- misdragen/agressie
- onveilige seks
- schoolverzuim
- leerprestaties
- fitheid
- verstoring van de hersenontwikkeling/ hersenschade
- anders

Dan noem ik nu achtereenvolgens een aantal problemen, die vaak als gevolg van overmatig alcoholgebruik van jongeren worden genoemd. Dit kunnen weer zowel gevolgen op de lange als op de korte termijn zijn, maar ze kunnen ook onzin zijn. Ik wil u vragen telkens aan te geven of u denkt dat overmatig alcoholgebruik op een jonge leeftijd het genoemde probleem heel vaak, regelmatig, weleens of nooit tot gevolg heeft.

30.

een slechte conditie/ verminderde fitheid (op jonge leeftijd)

dus denkt u dat overmatig alcoholgebruik heel vaak regelmatig, weleens of nooit een slechte conditie tot gevolg heeft?

- 1. heel vaak
- 2. regelmatig
- 3. weleens
- 4. nooit
- 5. weet niet

31.

misdragingen of betrokkenheid bij een vechtpartij na het drinken van alcohol
gebeurt dit naar uw idee vaak, soms of nooit?

- 1. heel vaak
- 2. regelmatig
- 3. weleens
- 4. nooit
- 5. weet niet

32.

onveilige seks na het drinken van alcohol

- 1. heel vaak
- 2. regelmatig
- 3. weleens
- 4. nooit
- 5. weet niet

33.

schoolverzuim

- 1. heel vaak
- 2. regelmatig
- 3. weleens
- 4. nooit
- 5. weet niet

34.

verstoring van de hersenontwikkeling/ hersenschade

- 1. heel vaak
- 2. regelmatig
- 3. weleens
- 4. nooit
- 5. weet niet

35.

verminderde leerprestaties

- 1. heel vaak
- 2. regelmatig
- 3. weleens
- 4. nooit
- 5. weet niet

36.

alcoholverslaving op latere leeftijd

- 1. heel vaak
- 2. regelmatig
- 3. weleens
- 4. nooit
- 5. weet niet

37.

een verhoogd cholesterolgehalte

- 1. heel vaak
- 2. regelmatig
- 3. weleens
- 4. nooit
- 5. weet niet

Dan volgen er nu weer een aantal mee eens/ niet mee eens stellingen. Het gaat bij deze stellingen weer net zoals aan het begin. Wilt u na iedere stelling weer aangeven in hoeverre u het met de stelling eens bent? Wat vindt u van de volgende uitspraak:

38.

Pas als jongeren zoveel alcohol drinken dat ze er aangeschoten of dronken van worden is het schadelijk voor hen.

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet mee eens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

39.

Het is als ouder belangrijk te weten hoeveel alcohol je kind drinkt

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet mee eens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

40.

Ik geloof dat je als ouder kunt voorkómen dat je kind veel alcohol gaat drinken

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet mee oneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

41.

Als je kind eenmaal veel alcohol drinkt, is het als ouder erg moeilijk daar nog iets aan te veranderen.

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet mee oneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

42.

Als ouders matig drinken, zullen kinderen ook matig drinken

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet mee oneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

43.

Ouders kunnen het drinkgedrag van hun kinderen binnen de perken houden door duidelijke afspraken over alcoholgebruik te maken.

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet meeoneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

44.

En de laatste:

Door open met kinderen over alcoholgebruik en de gevolgen te praten, zullen zij verstandiger met alcohol omgaan.

- 1. helemaal niet mee eens
- 2. een beetje mee oneens
- 3. niet mee eens/niet meeoneens
- 4. een beetje mee eens
- 5. helemaal mee eens
- 6. weigert

45.

Weet u of er op school bij uw kind (of kinderen) voorlichting gegeven wordt over alcohol aan de kinderen?

(meer antwoorden mogelijk)

(ook naam school noteren, meer basisschoolnamen zijn mogelijk bij kinderen op verschillende scholen)

- nee
- op basisschool
- op voortgezet onderwijs

46.

En aan de ouders?

(meer antwoorden mogelijk)

(ook naam school noteren, meer basisschoolnamen zijn mogelijk bij kinderen op verschillende scholen)

- nee
- op basisschool
- op voortgezet onderwijs

47.

Vindt u dat er voldoende voorlichting aan kinderen is op school over alcohol?

- ruim voldoende
- voldoende
- niet voldoende/niet onvoldoende (neutraal)
- onvoldoende
- ruim onvoldoende

48.

Hebt u in de afgelopen 2 jaar wel eens een voorlichtingsavond over alcohol bijgewoond?

(meer antwoorden mogelijk)

- nee
- ja op school
- ja, elders nl.(plaats en organisator noemen)

49.

Kent u de campagne 'Fris over drank!'?

- Nee
- Ja

50.

Zo ja, welk rapportcijfer krijgt deze van u?

(cijfer 0 tot 9)

Dan wil ik tot slot nog een aantal vragen over uw algemene gegevens stellen

51.

Wat is uw geboortjaar?

... (range 1900-1999)

52.

Wat zijn de vier cijfers van uw postcode?

....(range 0000-9999)

53.

Wat is uw burgerlijke staat?

- 1. gehuwd
- 2. samenwonend
- 3. ongehuwd, nooit gehuwd geweest
- 4. gescheiden, gescheiden levend
- 5. weduwe weduwnaar

54.

Uit hoeveel personen bestaat het huishouden waartoe u behoort? (uzelf meegerekend)

.....(range 1-15)

55.

Heeft u thuiswonende kinderen die jonger dan 10 jaar zijn?

- ja
- nee

56.

Hoeveel thuiswonende kinderen in de leeftijd van 10-18 jaar heeft u?

Meisjes

jongens

57.

Heeft u thuiswonende kinderen die ouder dan 18 jaar zijn?

- ja
- nee

58.

Wat is uw hoogst voltooide opleiding?

- 1. laag - geen opleiding, lager onderwijs (basisschool of speciaal onderwijs), lager of voorbereidend beroepsonderwijs
- 2. middel - mavo, mulo, mbo-kort, mbo, mts, bol, bbl
- 3. hoog - havo, vwo, hbo, hts, heao, universiteit

59.

Wat is uw nationaliteit?

- 1. Nederlandse
- 2. Turks
- 3. Marokkaans
- 4. Duits
- 5. Anders

En dan zou ik u als laatste nog naar uw eigen alcoholgebruik willen vragen.

60.

Hoe vaak drinkt u alcohol?

(Bij 'nooit' door naar vraag 63)

- Nooit
- 1 keer per maand of nog minder
- 2 tot 3 keer per week
- 4 keer of vaker per week
- 2 tot 4 keer per maand

61.

Hoeveel drinkt u op een typische dag als u alcohol drinkt?

Aantal glazen:

62.

Hoe vaak drinkt u meer dan 6 glazen per gelegenheid?

- Nooit
- Minder dan 1 keer per maand
- Maandelijks
- Wekelijks
- (Bijna) dagelijks

63.

Noteer het geslacht van de respondent

... Man Vrouw